

КЛЮЧОВІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

© 2016 ЧЕБЕРЯКО О. В., КРИВОВЯЗ М. А.

УДК 336.64

Чеберяко О. В., Кривовяз М. А. Ключові підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

У статті проаналізовано та систематизовано основні підходи до оцінювання фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Увагу приділено важливості визначення рівня фінансової безпеки підприємства в сучасних економічних умовах. Виділено основні підходи до оцінювання фінансової безпеки, а саме: індикаторний; ресурсно-функціональний; агрегатний; підхід, що базується на визначенні ймовірності банкрутства; на основі критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці»; програмно-цільовий; метод на основі систем аналізу фінансової безпеки та оцінки вартості підприємства з використанням дохідного підходу. Проаналізовано основні переваги та недоліки вищевказаних підходів, у тому числі висвітлено проблему їх адаптації до вітчизняної економіки та до специфіки кожного окремого підприємства, галузі, в якій функціонує господарюючий суб'єкт, і зовнішніх факторів впливу. Висвітлено проблему недостатнього дослідження методів оцінки рівня фінансової безпеки саме на мікрорівні.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, індикатори, коефіцієнти, агрегатний підхід, ресурсно-функціональний підхід, інтегральний показник.

Рис.: 2. **Бібл.:** 10.

Чеберяко Оксана Вікторівна – доктор історичних наук, кандидат економічних наук, кафедра фінансів, Київський національний університет імені Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: cheberyako@ukr.net

Кривовяз Магда Анатоліївна – аспірантка, кафедра фінансів, Київський національний університет імені Т. Шевченка (вул. Володимирська, 60, Київ, 01601, Україна)

E-mail: m.kryvoviyaz@gmail.com

УДК 336.64

UDC 336.64

Чеберяко О. В., Кривовяз М. А. Ключевые подходы к оценке уровня фінансової безпеки підприємства

В статье проанализированы и систематизированы основные подходы к оценке фінансової безпеки субъектов предпринимательской деятельности. Внимание уделено важности определения уровня фінансової безпеки предприятия в современных экономических условиях. Выделены основные подходы оценки фінансової безпеки, а именно: индикаторный; ресурсно-функциональный; агрегатный; подход, основанный на определении вероятности банкротства; на основе критерия «минимум совокупного ущерба, который наносится безопасности»; программно-целевой; метод на основе систем анализа фінансової безпеки и оценки стоимости предприятия с использованием доходного подхода. Проанализированы основные преимущества и недостатки вышеуказанных подходов, в том числе освещена проблема их адаптации к особенностям отечественной экономики, специфике каждого отдельного предприятия, отрасли, в которой оно функционирует, и внешним факторам воздействия. Освещена проблема недостаточного исследования методов оценки уровня фінансової безпеки именно на микроуровне.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, индикаторы, коэффициенты, ресурсно-функциональный подход, интегральный показатель.

Рис.: 2. **Библ.:** 10.

Чеберяко Оксана Викторовна – доктор исторических наук, кандидат экономических наук, кафедра финансов, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: cheberyako@ukr.net

Кривовяз Магда Анатольевна – аспирантка, кафедра финансов, Киевский национальный университет им. Т. Шевченко (ул. Владимирская, 60, Киев, 01601, Украина)

E-mail: m.kryvoviyaz@gmail.com

Cheberiyako O. V., Kryvoviyaz M. A. Key Approaches to Evaluating the Level of Financial Security of Enterprise

The article analyzes and systematizes the basic approaches to evaluating the financial security of entities of entrepreneurial activity. Attention is paid to the importance of determining the level of financial security of enterprise in the current economic conditions. The main approaches to evaluating financial security have been allocated, namely: indicator; resource-functional; aggregate; the approach based on determining the probability of bankruptcy; on the basis of the criterion of «minimum aggregate damage to security»; program-target; method based on the analysis of systems for financial security and evaluation of enterprise value, using the income approach. The main advantages and disadvantages of the above approaches have been analyzed, along with highlighting the problem of adapting them to the peculiarities of the domestic economy, specifics of each individual enterprise, the industry in which enterprise operates, and the factors of external influence. The problem of insufficient research on the methods to evaluating the level of financial security with special emphasis for its micro level has been illuminated.

Keywords: financial security of enterprise, indicators, coefficients, resource-functional approach, integrated indicator.

Fig.: 2. **Bibl.:** 10.

Cheberiyako Oksana V. – D. Sc. (History), PhD (Economics), Department of Finance, Kyiv National University named after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: cheberyako@ukr.net

Kryvoviyaz Magda A. – Postgraduate Student, Department of Finance, Kyiv National University named after T. Shevchenko (60 Volodymyrska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: m.kryvoviyaz@gmail.com

В умовах волатильності ринкової кон'юнктури вітчизняні підприємства особливо гостро реагують на негативний вплив зовнішніх чинників. Це, своєю чергою, призводить до виникнення все більшої кількості загроз їх ефективній діяльності. На сьогодні більшість українських суб'єктів господарювання переживають значний спад виробництва і перебувають у критичному стані, навіть на межі банкрутства. Формування

ефективної системи забезпечення фінансової безпеки на підприємстві є однією з найважливіших умов його стійкого зростання, забезпечення позитивних результатів діяльності та досягнення стратегічних цілей суб'єктів господарювання. Збільшення ризиків підприємницької діяльності вимагає від господарюючих суб'єктів формування власної системи забезпечення фінансової безпеки. Також забезпечення позитивних результатів діяльності

підприємства неможливе без ефективного використання матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових, техніко-технологічних, екологічних та інших ресурсів. У сучасних ринкових конкурентних умовах для забезпечення ефективної та беззбиткової діяльності суб'єкта господарювання надзвичайно важливим є систематичний аналіз фінансового стану, а отже, розробка методів оцінювання фінансової безпеки підприємства набуває важливого значення.

На сьогодні досконало розроблено методи оцінки фінансової безпеки на макrorівні. Водночас, на мікрорівні це питання залишається дискусійним та недостатньо дослідженим. Проблемами фінансової безпеки на рівні підприємства займалися О. І. Барановський, І. А. Бланк, З. С. Варналій, К. С. Горячева, М. М. Єрмошенко, С. М. Ілляшенко, Є. П. Каргузов, Е. А. Олейников, С. М. Фролов, А. О. Єпіфанов, В. В. Шликов та інші.

Науковці запровадили різні підходи до побудови фінансової системи безпеки підприємства та її захисту. Отже, на сучасному етапі розвитку економіки одними з важливих завдань, що постає перед суб'єктом підприємницької діяльності, є вибір параметрів оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства, визначення системи показників, що її характеризують, і визначення підходу до оцінювання рівня фінансової безпеки.

Мета статті – аналіз та систематизація сучасних підходів до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства та виявлення основних їх недоліків.

Оцінка фінансової безпеки підприємства передбачає повний та достовірний аналіз його фінансового стану. Важливим етапом у цьому процесі є вибір та формування системи показників, на базі яких буде проведена оцінка та надана характеристика стану фінансової безпеки підприємства. Така система має складатися з різних груп кількісних та якісних показників, що відображають стан усіх складових фінансової безпеки підприємства.

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, що відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, а також наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства [8].

Аналіз наукової літератури показав, що на сьогодні існують різноманітні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності:

1. Індикаторний
2. Ресурсно-функціональний.
3. Агрегатний.
4. Визначення ймовірності банкрутства.
5. Підхід на основі критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці» [5].
6. Програмно-цільовий підхід.
7. Метод на основі систем аналізу фінансової безпеки.
8. Оцінки вартості підприємства з використанням дохідного підходу [1].

Більшість науковців визнають основним саме *індикаторний підхід*. Він полягає в порівнянні фактичних показників фінансової безпеки з нормативними значеннями – індикаторами, які характеризують фінансову стійкість господарюючого суб'єкта та його плато-

спроможність. Ці індикатори мають визначатися самостійно кожним суб'єктом господарювання залежно від форми власності, видів діяльності, особливостей галузі, у якій працює підприємство, специфіки самого суб'єкта підприємницької діяльності, а також з урахуванням параметрів зовнішнього середовища.

Відхилення від порогових або нормативних значень призводить до виникнення загроз фінансовій безпеці підприємства. Таким чином, за цим підходом, найвищий рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання досягається лише за умови, що всі показники будуть знаходитися в дозволених межах.

Відповідно до цього підходу існують такі показники, які дозволяють комплексно та достовірно охарактеризувати та оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання:

- ✦ показники фінансової стійкості;
- ✦ показники ліквідності та платоспроможності;
- ✦ показники ділової активності;
- ✦ показники рентабельності підприємства (рис. 1).

Значення часткових індикаторів встановлюють на рівні:

- ✦ середньогалузевих значень вказаних показників;
- ✦ показників, що характеризують діяльність підприємств, які займають лідируюче положення в галузі;
- ✦ нормативних значень показників згідно з нормативно-правовими актами;
- ✦ ідеальних значень показників, яких необхідно досягнути у відповідності до стратегії розвитку підприємства тощо [10].

Залежно від результатів розрахунків вищевказаних показників необхідно здійснити класифікацію фінансового стану та визначити рівень фінансової безпеки конкретного суб'єкта господарювання. Ранжування відбувається залежно від відхилень результатів розрахунку показників від еталонного значення. Це важливо для повноти висновків стосовно розвитку негативних тенденцій на підприємстві. Отже, можна виділити такі рівні фінансової безпеки підприємства:

- ✦ *незадовільний*. У підприємства низький рівень ліквідності, воно суттєво залежить від зовнішніх джерел фінансування та/або характеризується збитковою діяльністю;
- ✦ *нестабільний*. У підприємства недостатній рівень ліквідності, також спостерігається нестабільна структура капіталу та низька ефективність використання ресурсів;
- ✦ *задовільний*. Відносно низька платоспроможність підприємства та низька фінансова стійкість, але спостерігається високий рівень прибутковості та оборотність активів;
- ✦ *впевнений*. Підприємство за результатами розрахунку та аналізу показників має оптимальний рівень показників фінансової безпеки;
- ✦ *ідеальний рівень*, тобто такий, що характеризується високим рівнем прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості.

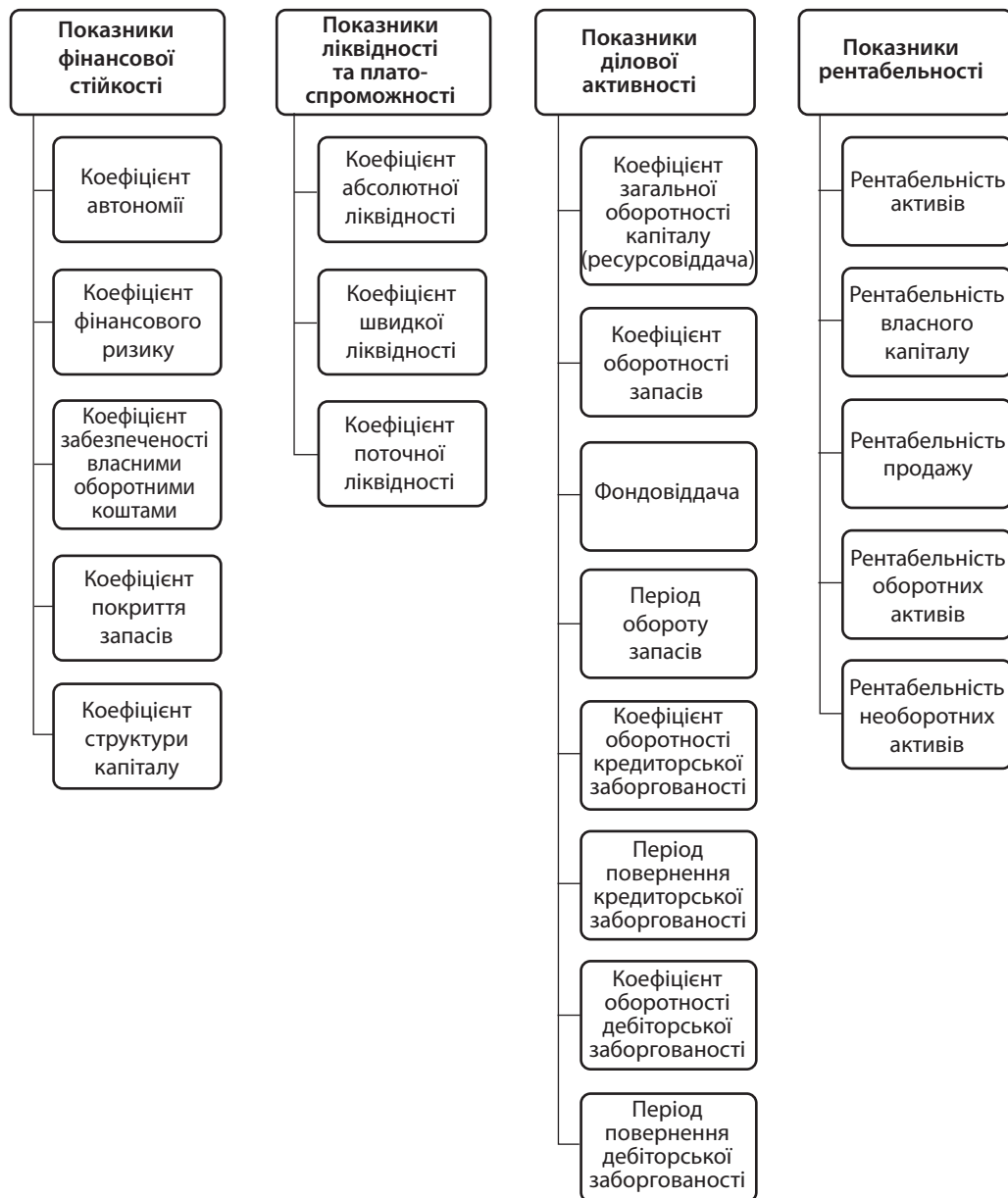

Рис. 1. Система показників оцінки фінансового стану підприємства

Джерело: систематизовано авторами на основі [2, 4, 5].

При використанні *ресурсно-функціонального підходу* необхідно оцінити та провести аналіз функціональних складових фінансової безпеки підприємства. Після цього шляхом експертної оцінки визначається інтегральний показник.

Цей підхід включає такі напрямки оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання:

1. За результатами розрахунків спеціальних показників проводиться оцінка ефективності використання фінансових та робляться висновки стосовно фінансової стійкості та стану фінансової безпеки підприємства.
2. Оцінка рівня забезпечення позитивних фінансових результатів діяльності підприємства, фінансової ефективності діяльності підприємства, його фінансової незалежності.
3. Оцінка забезпеченості підприємства власними фінансовими ресурсами.

Чим вище рівень забезпеченості діяльності суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами, тим вищим є і рівень його фінансової безпеки [9].

До функціональної структури фінансової діяльності та, відповідно, фінансової безпеки підприємства належать такі:

- ✦ *бюджетна*, тобто податки і збори, що сплачуються до бюджетів, також до цієї складової фінансової безпеки підприємства відносять бюджетні кредити або бюджетне фінансування;
- ✦ *грошово-кредитна* – кредити для здійснення операційної діяльності, виплата заробітної плати, розрахунки з постачальниками та покупцями продукції чи послуг;
- ✦ *інвестиційна* – капітальні вкладення у розвиток підприємства, у тому числі з використанням довгострокових кредитів;

- ✦ *валютна* – купівля і продаж валюти, кредити в іноземних валютах, розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками продукції та послуг у валюті. Зазвичай такі операції виникають при експортно-імпортній діяльності суб'єкта господарювання;
- ✦ *страхова* – страхування майна підприємства або результатів його діяльності, безпечної праці та збереження здоров'я працівників;
- ✦ *банківська* – взаємовідносини з банками щодо кредитів і депозитів;
- ✦ *фондова* – випуск та придбання підприємством акцій.

Також у науковій літературі представлено розподіл на функціональні складові в межах зовнішньої та внутрішньої сфери фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності.

Оскільки ресурсно-функціональний підхід ґрунтується на оцінках спеціалістів, він є досить суб'єктивним, а отже – недостатньо надійним і точним.

Агрегатний підхід до оцінювання фінансової безпеки підприємства заснований на аналізі достатності власних і позикових коштів для здійснення ефективної діяльності. Такий підхід ґрунтується на розрахунку оціночних агрегатів. Інформаційною базою для розрахунку агрегатів є фінансова звітність. Тобто, оцінка фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності проводиться на основі аналізу платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Оціночними показниками є:

1. Надлишок або недостатність власних оборотних коштів, необхідних для покриття витрат, які пов'язані з господарською діяльністю підприємства та формування запасів.
2. Надлишок або нестача власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик.
3. Надлишок або нестача загальної величини оборотних коштів [4].

Оціночні показники демонструють забезпеченість запасів і витрат підприємства джерелами їх формування. В агрегатному підході для оцінювання рівня фінансової безпеки зазвичай виділяють такі рівні фінансової безпеки:

- ✦ *абсолютну*, коли власних оборотних коштів достатньо для стабільного функціонування підприємства;
- ✦ *нормальну* – підприємство користується лише власними джерелами формування запасів і покриття витрат;
- ✦ *хитку*, коли суб'єкт господарської діяльності залучає середньо- та довгострокові позики та кредити, оскільки йому не вистачає власних оборотних коштів;
- ✦ *кризовий рівень* – коли підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Агрегатний підхід вважається вузьким, адже він зосереджений лише на дослідженні та оцінці ступеня покриття джерелами фінансування певної частини оборот-

них активів – запасів, що, очевидно, не є вичерпним для оцінки всіх аспектів фінансового стану підприємства.

Одним з підходів щодо оцінки рівня фінансової безпеки господарюючого суб'єкта є **визначення ймовірності банкрутства**. Такий підхід ґрунтується на побудові багатофакторних моделей. Умовно, їх можна поділити на три школи:

- ✦ *англо-саксонська* (моделі Альтмана, Фулера, Чессера, Ліса, Спрінгейта, Таффлера і Тішоу);
- ✦ *німецько-французька* (моделі Конана і Гольдера, Беермана, Гайдака та Стос, метод *creditman* тощо);
- ✦ *вітчизняна* (моделі Терещенко, Чупіса, Матвійчука) [3].

Для українських підприємств вищезазначені моделі можуть бути прийнятними. Однак кожне підприємство, регіон та галузь, в якій воно функціонує, має свої особливості. Фактори, які впливають на діяльність суб'єкта господарювання (різні темпи інфляції, розвинутість фондового ринку, фаза виробничого циклу, розбіжності в інформаційних базах та ін.), можуть суттєво впливати на достовірність оцінки і коректність висновків. Саме тому необхідно вносити уточнення та провести адаптацію окремих фінансових показників.

Підхід на основі критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці, ґрунтується на встановленні певного граничного рівня фінансової безпеки підприємства. Відхилення від встановленого рівня вважається сигналом, що на підприємстві розвиваються негативні тенденції, які можуть призвести до його банкрутства. Втім, в Україні оцінити стан фінансової безпеки підприємства можна лише експертним шляхом через відсутність відповідної інформаційної бази (бухгалтерської та статистичної звітності), необхідної для оцінки фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності. Крім того, таких підхід дуже вузький, адже охоплює не всі сфери фінансової безпеки підприємства [2].

Відповідно до **програмно-цільового підходу** при проведенні оцінки фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності використовуються кілька рівнів інтеграції показників, що найбільш точно характеризують фінансову безпеку підприємства. При цьому для їх оцінки використовуються кластерний і багатовимірний аналіз. При використанні такого підходу необхідно перш за все сформулювати проблемну ситуацію. Після цього визначається мета та завдання фінансової безпеки, відповідно до яких розробляється програма забезпечення фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Програмно-цільовий підхід вважається досить складним у практичному застосуванні, адже при оцінці фінансової безпеки використовуються комплексні математичні моделі. Проте теоретично такий підхід дозволяє отримати найбільш об'єктивні та достовірні результати оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання [7].

Метод на основі **моделі бальної оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання** використовує середньогалузевий, або медіанний, критерій. Оцінка рівня фінансової безпеки суб'єкта підприємницької діяльності проводиться за кожним коефіцієнтом, у яко-

го є нормативні значення. Якщо значення коефіцієнта виходить за граничні межі, його оцінюють залежно від його економічного сенсу: або відмінно (5), або незадовільно (2). Якщо показник знаходиться в межах норми, він оцінюється балом «добре» (4) або «задовільно» (3). Це залежить від того, наскільки вони наближені до «відмінної» або «незадовільної» оцінки. Потім розраховується загальний бал групи показників [3].

Основа **вартісного підходу** полягає в тому, що суб'єкт господарювання розглядається як об'єкт інвестування. При цьому рівень фінансової безпеки підприємства визначається рівнем ринкової вартості. Підвищення рівня фінансової безпеки господарюючого суб'єкта відбувається через підвищення вартості самого підприємства та збільшення його капіталізації. Відповідно до цього підходу підвищення ефективності діяльності господарюючого суб'єкта та досягнення позитивних результатів його діяльності можливе лише за допомогою заходів, що спрямовані на збільшення вартості підприємства.

У науковій літературі методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки суб'єкта господарювання поділяють на традиційні та нетрадиційні. Традиційні підходи базуються на оцінці ефективності діяльності підприємства та надійності його функціонування. Нетрадиційні підходи засновані на оцінці рівня розвитку, ризиків, ринкової вартості підприємства (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Незважаючи на актуальність та значущість для суб'єктів господарської діяльності визначення рівня власної фінансової безпеки та, відповідно, прийняття

заходів щодо стабілізації своєї діяльності, сучасні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки потребують вдосконалення та глибокого та різнобічного дослідження. Більшість підходів не враховують галузевих особливостей підприємства та інших специфічних особливостей. А, отже, необхідно розробляти інтегральний показник, який дасть змогу вдосконалити та адаптувати вищевказані підходи до реалій конкретного підприємства. Визначити такий показник можна за допомогою методу рейтингової оцінки, тобто кожній групі фінансових показників присвоїти певний бал, залежно від обраних підприємством факторів. Це дозволить визначитися, до якого рівня фінансової безпеки слід віднести конкретне підприємство. Об'єктивна та достовірна оцінка фінансової безпеки дасть можливість суб'єкту господарювання більш раціонально обирати напрямки підвищення результативності своєї діяльності, а також продемонструє, на що слід звернути увагу, дозволить вчасно відреагувати на негативні тенденції, що розвиваються в процесі діяльності господарюючого суб'єкта. ■

ЛІТЕРАТУРА

- Васильців Т. Г.** Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. [За ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів : Ліга-Прес, 2012. – 386 с.
- Ібрагімов Е. Е.** Систематизація методичних підходів оцінки рівня економічної безпеки підприємства / Е. Е. Ібрагімов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – № 13(1). – С. 90–92.

Рис. 2. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства

Джерело: систематизовано авторами на основі [6, 8].

3. Кальченко О. М. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства / О. М. Кальченко, Я. С. Андросенко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – Чернівці: ЧНТУ, 2015. – № 2 (2). – С. 244–250.

4. Картузов Є. П. Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства / Є. П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 10. – С. 115–123.

5. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 347–357.

6. Рета М. В. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / М. В. Рета, А. О. Іванова // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 21. – С. 29–37. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2013_21_6

7. Сусіденко О. В. Особливості формування фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / О. В. Сусіденко // Наука й економіка. – 2015. – Вип. 1. – С. 122–129. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2015_1_23

8. Тельна Т. О. Методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] / Т. О. Тельна. – Режим доступу: <http://intkonf.org/telna-to-metodichni-pidhodischodo-otsinki-rivnya-finansovoyi-bezpeki-pidpriemstva/>

9. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навч. посіб. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова; [С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.]. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. – 332 с.

10. Чернега О. М. Критерії та показники фінансово-економічної безпеки підприємства / О. М. Чернега // Науково-методичні аспекти забезпечення економічної безпеки: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Кузнецової. – Одеса: Атлант, 2013. – С. 56–61.

REFERENCES

Cherheha, O. M. "Kryterii ta pokaznyky finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Criteria and indicators of financial and economic security of the enterprise]. In *Naukovo-metodychni aspekty zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky*, 56-61. Odesa: Atlant, 2013.

Frolov, S. M. et al. *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu ekonomichnykh sub'ektiv* [Of management of financial security of economic subjects]. Sumy: UABS NBU, 2015.

Ibrahimov, E. E. "Systematyzatsiia metodychnykh pidkhodiv otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Systematization of methodical approaches of assessment of the level of economic security of enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriiia "Ekonomichni nauky"*, no. 13 (1) (2015): 90-92.

Kartuzov, Ye. P. "Metody otsiniuvannia rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Methods of evaluation the level of financial security of enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 10 (2012): 115-123.

Kalchenko, O. M., and Androsenko, Ya. S. "Metodychni pidkhody do otsiniuvannia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Methodological approaches to assessing the financial security of the enterprise]. *Problemy i perspektivy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 2 (2) (2015): 244-250.

Portnova, H. O., and Antonenko, V. M. "Finanova bezpeka pidpriemstv: suchasni pohliady shchodo sutnosti ta otsinky" [Financial security of businesses: modern views about the nature and

evaluation]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnogo universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, no. 1 (2012): 347-357.

Reta, M. V., and Ivanova, A. O. "Metodychni pidkhody do otsinky rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Methodical approaches to assessment of the level of financial security company]. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2013_21_6

Susidenko, O. V. "Osoblyvosti formuvannia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Features of forming of financial safety of the enterprise]. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2015_1_23

Tielna, T. O. "Metodychni pidkhody shchodo otsinky rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Methodical approaches to assessment of the level of financial security company]. <http://intkonf.org/telna-to-metodichni-pidhodischodo-otsinki-rivnya-finansovoyi-bezpeki-pidpriemstva/>

Vasyltsiv, T. H. et al. *Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia* [Financial and economic security of Ukraine: strategy and mechanisms to ensure]. Lviv: Liha-Pres, 2012.